

Nr 305.

Av herr **Mannerskantz**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statens bosättningslån.

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 272 i samband med begäran om anslag till bosättningslån m. m., behandlat olika framkomna förslag om ändringar i de med lånens beviljande och administration gällande villkoren. Denna låneform har visat sig vara synnerligen uppskattad, och till statens bosättningslånefond ha hittills anvisats inalles 26 miljoner kronor. Emellertid har man vid upprepade tillfällen haft anledning fästa uppmärksamheten på omständigheter, som i vissa fall kunnat betecknas såsom missförhållanden, i andra fall åter såsom mindre lämpliga arrangemang.

Den viktigaste anmärkningen är, att någon kontroll icke sker av användningen av de medel, som ställas till lånesökandens förfogande. Även om det finnes anledning antaga, att det stora flertalet låntagare icke missbruka eller på ett oförnuftigt sätt använda lånebeloppet, ha inträffade fall givit vid handen, att ett antal låntagare uppenbarligen missförstått lånets syfte, exempelvis genom att inköpa möbler av lyxkaraktär. Man har även kunnat konstatera att låntagarna i många fall visat, att de icke förmått disponera sina utgifter för inköp av bosättningsföremål på lämpligaste och mest ändamålsenliga sätt. Det främsta kravet är alltså att man åstadkommer en lämpligt anordnad kontroll över medlens användning. I propositionen ha av olika myndigheter ett flertal förslag i detta syfte antytts, varav dock intet godkänts av departementschefen. Det torde dock ligga inom möjligheternas gräns att anordna en kontroll, som åtminstone utesluter de uppenbara missbruken. Kontrollsystemet bör konstrueras så, att vederbörande försäljare erhåller kännedom om, att köpet finansieras från ett bosättningslån. I andra länder har man nämligen till detta faktum knutit en viss skyldighet för försäljaren att utöva åtminstone en viss kontroll över de försålda föremålens nyttovärde. Det skulle ur den synpunkten till exempel ifrågasättas, om icke en försäljare, som exempelvis till låntagare försålde ett barskåp, trots att han ägde kännedom om att köpet finansierades genom bosättningslån, skulle avstängas från rättigheten att försälja bosättningsföremål till låntagare. Av vissa antydningar i yttrandena synes nämligen framgå, att försäljarna i vissa fall hjälpa låntagarna att kringgå de principiella villkor riksbanken uppställt för lånemedlens användning. Den lämpligaste utvägen att stävja sådana försök torde alltså vara att försäljaren får ett ekonomiskt intresse av att tillsammans med låntagaren sammanställa en sådan bosättningsplan, att den uppfyller kraven på en för-

nuftig bosättning. Att här närmare i motionen utforma principerna för en på dylikt sätt anordnad kontroll är icke möjligt, men detta torde kunna överlämnas åt riksbanken.

Departementschefen har icke ansett sig kunna biträda de framkomna förslagen att ortsombuden skulle tillsättas av riksbanken eller länsstyrelsen eller, om ortsombuden skulle bibehållas som kommunala förtroendemän, att kommunerna övertog viss del av den med långivningen förenade risken. Av de uppgifter besparingsberedningen anfört i sin promemoria framgår att antalet nödlidande bosättningslån varierar i mycket hög grad från det ena länet till det andra. Sålunda har Karlskrona distrikt endast 7,1 % nödlidande, under det att Kristianstads lånedistrikt har 25,6 % och Härnösands distrikt det högsta antalet med 27,1 %. Mot bakgrunden av dessa siffror förefaller det ytterst sannolikt, att verksamheten handhafts på ett mindre tillfredsställande sätt i de båda sistnämnda lånedistrikten. Därest det anses lämpligt bibehålla kommunala förtroendemän som ortsombud, torde under alla omständigheter en möjlighet föreligga att relativt snart ingripa inom de distrikt eller mot de ortsombud, vilka ej fylla lämplighetskraven, i den mån riksbanken statistiskt bearbetar inkomna uppgifter angående utvecklingen beträffande dessa fonder. Om ett ortsombud skulle behöva ersättas, synes detta nämligen kunna åstadkommas genom ingripanden från den berörda kommunens sida, därest i annat fall vederbörande riksbankskontor skulle förklara sig icke vara i stånd att bevilja lån på ansökningar, vilka granskats av det olämpliga ortsombudet.

Det har även visat sig, att indrivningsverksamheten av förfallna räntor och amorteringar i vissa fall lämnat åtskilligt övrigt att önska. Vederbörande myndigheter ha av en eller annan anledning ansett denna indrivningsverksamhet mindre angelägen än annan. Det synes böra anförtros riksbanksledningen att uppdraga riktlinjer för ett effektivare bevakande av statens fodran i fråga om beviljande av bosättningslån.

På grund av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte *dels* begära regler för kontroll över användningen av från bosättningslånefonden utlämnade lån, *dels ock* i övrigt vid behandlingen av propositionen nr 272 beakta vad i denna motion anförts.

Stockholm den 1 juni 1943.

Axel Mannerskantz.